

Arion banki

Greining og mat á lánshæfi

Lánshæfiseinkunn		i.A3
Horfur		Stöðugar
i.AAA	i.BBB1	i.B2
i.AA1	i.BBB2	i.B3
i.AA2	i.BBB3	i.CCC1
i.AA3	i.BB1	i.CCC2
i.A1	i.BB2	i.CCC3
i.A2	i.BB3	i.CC
i.A3	i.B1	i.C

Einkunn: i.A3 var i.BBB1
Horfur: Stöðugar
Sértrygð skuldabréf: i.AA2, horfur stöðugar

Fjárhagur	2013	2012
Nettó vaxtatekjur	23.800	27.142
Nettó þjónustutekjur	11.223	10.748
Hrein virðisbreyting	-680	-4.690
Rekstrartekjur	44.348	49.502
Hagnaður fyrir skatta	18.273	20.144
Hagnaður	12.657	17.056
Heildar eignir	938.850	900.675
Heildar skuldir	793.903	769.797
Heildar eigið fé	144.947	130.878
Áhættugrunnur eigna	720.822	657.763
Eiginfjárbáttur A	19,2%	19,1%
CAD hlutfall	23,6%	24,3%
Kostnaðarhlutfall	57,3%	49,8%
Útlán / Innlán	134,7%	126,3%
Arðsemi eigin fjár	9,2%	13,8%
Hlutfall vandræðalána	6,3%	12,5%

Ritstjórn og aðalgreinendur:

Greinendur:

Oddný Ólafía Sævarsdóttir

Ritstjórn:

Dr. Oddgeir Á. Ottesen

Ólafur Ásgeirsson

Einkunn

Mat Reitunar á lánshæfi Arion banka er i.A3 með stöðugum horfum. Lánshæfismatið hefur því hækkað úr i.BBB1 með jákvæðum horfum.

Áframhaldandi bati í eignagæðum, þ.m.t. minnkandi vanskil, mun að öðru óbreyttu leiða til hærri einkunnar.

Samantekt

Úrvinnsla vandræðalána hefur gengið samkvæmt áætlun og gæði lánasafnsins hafa aukist til muna auk þess sem hlutfall íbúðarlána í lánasafni hefur aukist og veðstaða batnað samhliða hækkanði fasteignaverði.

Matið byggir á háu eiginfjárlutfalli bankans, háu lausafjárlutfalli og sterki markaðsstöðu ásamt líklegum utanaðkomandi stuðningi Seðlabankans ef til þess kæmi. Jafnframt er minnkandi óvissa tengd gæðum eigna bankans og afskriftapörf fer minnkandi. Efnahagshorfur eru ágætar og framtíðarhorfur bankans eru góðar.

Horfur eru á því að lánshæfi bankans gæti batnað enn frekar með auknum gæðum útlánasafnsins, minni samþjöppun og auknum stöðugleika í rekstri og umhverfi.

Lægri vaxtamunur og hærra kostnaðarhlutfall

Uppistaðan í afkomu bankans varð til vegna vaxtamunar en hann minnkaði þó úr 3,4% í 2,9% á milli ára. Aukinn fjármagnskostnaður, aukið hlutfall íbúðalána í lánasafni og minni verðbólga eru helstu ástæðurnar fyrir lægri vaxtamun. Þjónustutekjur námu um 20% af heildartekjum bankans líkt og á fyrra ári og hreinar þjónustutekjur jukust lítillega á milli ára.

Kostnaðarhlutfall bankans jókst talsvert á milli ára. Árið 2013 var hlutfallið 57,3% samanborið við 49,8% árið 2012. Kostnaðarhlutfall er einn liður í því að meta skilvirkni bankans. Skýringuna á hækkuninni er að finna í lægri tekjum frekar en hærri kostnaði en ráðist hefur verið í aðgerðir til lækkunar á kostnaði á síðustu misserum.

Samdráttur í vaxtatekjum á milli ára hefur ekki neikvæð áhrif á lánshæfismatið þar sem helstu ástæður lækkunarinnar draga að öðru leyti úr áhættu. Aukið hlutfall íbúðarlána dregur úr áhættu í lánasafni og lægri verðbólga rýrir ekki lánshæfi bankans. Aukið hlutfall bundinna innlána dregur úr áhættu bankans en vaxtakjör bundinna innlána eru hærra en óbundinna sem skýrir að hluta aukinn fjármagnskostnað.

Reitun telur bankann eiga góða möguleika á því að viðhalda góðri og stöðugri afkomu.

Sterk fjárhagsstaða

Fjárhagsstaða bankans er afar sterk og sterk eiginfjárstaða veitir honum styrk til að mæta verulegum áföllum. Sterk markaðsstaða og öflug kjarnastarfsemi ættu að tryggja að bankinn geti viðhaldið traustum rekstri til framtíðar.

Lausafjárhlutfall (e. liquidity coverage ratio), samkvæmt nýjum reglum Seðlabanka Íslands er skilgreint sem hlutfallið á milli lausafjäreigna og vænts útfllæðis næstu 30 daga við álagsaðstæður. Hlutfall Arion banka í árslok 2013 var 274% í erlendum myntum en 123% í heild. Lágmarkskröfur skv. nýjum reglum Seðlabankans eru 100% í erlendum myntum og 70% í heildina, þ.e. samanlagt í íslenskum krónum og erlendum myntum. Viðmið fyrir heildina mun hækka árlega um 10 prósentustig til ársins 2017 þegar það hefur náð 100%. Lausafjárstaða bankans er sterk og hefur bankinn ágæta stöðu til að bregðast við umtalsverðum úttektum innlána.

Lægri arðsemi eiginfjár

Arðsemi eigin fjár var 9,2% árið 2013 samanborið við 13,8% árið 2012. Lækkun hreinna vaxtatekna og bankaskattur hafa mest áhrif á lækkunina en bankinn greiddi 2,4 ma.kr. í sérstakan skatt á fjármálafyrirtæki á árinu. Arðsemi af reglulegri starfsemi lækkaði á milli ára úr 11,4% árið 2012 í 10,5% árið 2013. Eiginfjárstaða bankans er há en það lækkar arðsemi eigin fjár.

Dreifðari fjármögnun

Innlán eru uppistaðan í fjármögnun bankans. Því fylgja bæði kostir og gallar. Þar sem mikið af innlánnum bankans eru óbundin, er töluvert ójafnvægi í tímalengdum vaxtaberandi eigna og skulda. Innlán jukust um 5% milli ára og í árslok 2013 voru 47% af innlánnum bankans bundin.

Bankinn þarf að geta mætt umtalsverðum samdrætti innlána í framtíðinni og þarf því að tryggja aðgengi sitt að markaðsfjármögnun. Bankinn hefur á síðustu árum aukið skuldabréfaútgáfu. Í febrúar 2013 gaf bankinn út skuldabréf í norskum krónum. Bankinn kannar nú enn möguleika á erlendra skuldabréfaútgáfu í evrum. Bankinn hefur gefið út sértryggð skuldabréf á síðustu árum. Erlenda skuldabréfaútgáfan og útgáfa sértryggðra skuldabréfa eru liðir í að auka markaðsfjármögnun bankans. Aukin fjölbreytni í fjármögnun bankans hefur jákvæð áhrif á lánshæfismat.

Gæði útlána

Bankinn hefur náð góðum árangri í að lækka hlutfall vandræðalána og auka gæði lánasafnsins. Vegna yfirtöku bankans á lánasafni Dróma er hlutfall vandræðalána í íbúðalánasafni bankans hærra en annars hefði verið. Bankinn gerir ráð fyrir því að hlutfall vandræðalána í yfirtekna íbúðalánasafninu muni lækka hratt.

Aukið hlutfall lánveitinga til íbúðarverka styrkir lánshæfismat bankans en helmingur lánasafnsins voru íbúðalán í lok árs 2013. Hækkandi fasteignaverð styrkir einnig lánasafnið vegna betri veða.

Lán til tengdra aðila sem hlutfall af eiginfjárbætti A hafa neikvæð áhrif á lánshæfismatið en hlutfallið hefur þó lækkað milli ára. Lánveitingarnar eru nær eingöngu til hlutdeildarfélaganna Arion banka.

Sambjöppun

Sambjöppunaráhætta í útlánum er enn töluverð. Líklegt er þó að sambjöppunaráhætta bankans verði mikil til framtíðar í alþjóðlegum samanburði, þar sem bankinn starfar aðeins í einu litlu hagkerfi.

Sambjöppun er einnig mikil í hlutabréfaeign bankans. Hugsanlega mun hún aukast enn frekar í kjölfar endurskipulagningar en Reitun telur þó ekki að hlutabréfaeign bankans muni dragast saman á næstu árum.

Íslenskar aðstæður

Sérstakar aðstæður á Íslandi, m.a. vegna fjármagnshatta, stórra þrotabúa og erfiðra aðstæðna á erlendum fjármagnsmörkuðum, hafa neikvæð áhrif á alþjóðlega lánshæfiseinkunn bankans.

Íslenskt hagkerfi er sveiflukennt. Sveiflukennt hagkerfi hefur neikvæð áhrif á lánshæfismat. Bankinn er þó með hátt eiginfjárlutfall og því góðan viðnámsþrótt gagnvart mögulegum áföllum.

Sveiflukennt rekstrarumhverfi kemur í veg fyrir hærri einkunn en fjármagnshöft og tíðar breytingar í skatta- og lagaumhverfi eykur óvissuna á framtíðarrekstrarhorfum bankans. Opinberar álögur, t.d. bankaskatturinn, hafa leitt til minni arðsemi. Draga mun úr óvissu í rekstrarumhverfi með tímanum sem að öllu jöfnu mun hafa jákvæð áhrif á lánshæfi bankans.

Samkvæmt neyðarlögum njóta innstæður forgangs umfram aðrar kröfur. Ekki er sérstaklega tekið tillit til þess í lánshæfismatinu, heldur sýnir einkunnin lánshæfismat á öllum almennum kröfum og innlánum til samans.

Lágt lánshæfi ríkissjóðs og fjármagnshöft hafa neikvæð áhrif á lánshæfi bankans á alþjóðlegum markaði. Bætt lánshæfismat ríkissjóðs getur haft jákvæð áhrif á aðgengi að erlendum mörkuðum og bætt kjör erlendra fjármögnunar bankans. Afnáam gjaldeyrishatta og uppgjör við erlenda kröfuhafa er liður í því að bæta bæði lánshæfismat ríkisins og Arion banka. Fjölbreyttari fjármögnun, án mikillar veðsetningar, getur leitt til hærri lánshæfismats.

Helstu styrkleikar og áskoranir sem lánshæfismatið tók mið af eru eftirfarandi:

Helstu styrkleikar

- Hátt eiginfjárlutfall (e. CAR), 23,6%
- Lausafjárstaða sterk og töluvert yfir kröfum Seðlabankans
- Öflug kjarnastarfsemi viðheldur traustum rekstri til framtíðar
- Eignagæði fara vaxandi með úrvinnslu vandræðalána, auknu hlutfalli íbúðalána og hærri fasteignaverði
- Sterk markaðsstaða
- Alhliða fjármálaþjónusta
- Fyrstu skrefin tekin í erlendri fjármögnun veturinn 2012- 2013
- Batnandi efnahagsástand með auknum hagvexti

Helstu áskoranir/ógnanir

- Fjármagnshöft
- Samþjöppun í lánabók og hlutabréfaeign
- Mikil laga- og stjórnvaldsóvissa
- Fáir, stórir eigendur
- Innlán njóta forgangs umfram almennar kröfur samkvæmt neyðarlögum

Horfur

Horfur eru stöðugar í lánshæfismati Arion banka.

Framkvæmd lánshæfismats

Reitun er íslenskt lánshæfismatsfyrirtæki sem metur lánshæfi útgefanda á íslenskum markaði. Aðferðafræði Reitunar byggist því á að meta áhættu fjárfestinga eins og þeir horfa við innlendum fjárfestum. Alþjóðleg lánshæfismatsfyrirtæki hafa í auknum mæli gefið alþjóðlegt og innlent lánshæfismat. Þegar landsáhætta er talin há, t.d. þegar lánshæfi ríkissjóða lágt eða takmarkanir eru á fjármagnsflutningum, getur alþjóðlega matið vanmetið fjárfestingakosti eins og þeir horfa við innlendum fjárfestum.

Þessi greining og mat á lánshæfi Arion banka er unnin samkvæmt aðferðafræði Reitunar.

Greinendur ræddu við nokkra af stjórnendum bankans og fengu aðgang að trúnaðarupplýsingum. Greiningin byggði því bæði á opinberum upplýsingum og trúnaðargögnum.

Í samræmi við samning milli Arion banka og Reitunar verður fylgst með lánshæfi bankans og gefið út efni eftir því sem Reitun telur þörf á en þó a.m.k. tvisvar á ári, eftir 6 og 12 mánaða uppgjör.

Sértryggð skuldabréf og samantektir

Arion banki hefur samhliða eigin lánshæfismati látið vinna lánshæfismat á þeim sértryggðu skuldabréfum sem bankinn hefur gefið út.

Lánshæfismatið er að finna hér: www.reitun.is

Stutt samantekt um aðferðafræði við lánshæfismat sértryggðra skuldabréfa er að finna hér: www.reitun.is

Reitun hefur tekið saman yfirlit um útgáfu sértryggðra skuldabréfa erlendis og er hana að finna hér: www.reitun.is

Efnisyfirlit

Einkunn.....	1
Samantekt.....	1
Framkvæmd lánshæfismats.....	4
Sértryggð skuldabréf og samantektir.....	4
Efnisyfirlit.....	5
A. HUGLÆGIR ÞÆTTIR.....	6
Vörumerki og samkeppni.....	6
Efnahags- og rekstrarumhverfi.....	7
Rekstrarstöðugleiki.....	9
Skipulag og áhættuvilji.....	11
Eftirlitskerfi, verklag og heimildir.....	13
Lagaumhverfi og eftirlitsstofnanir.....	14
B. HLUTLÆGIR ÞÆTTIR.....	15
Rekstur og eigið fé.....	15
Fjármögnun.....	17
Lausafjárstaða.....	18
Útlánaáhætta og gæði eigna.....	19
C. UTANAÐKOMANDI STUÐNINGUR.....	23
Seðlabankinn sem lánveitandi til þrautavara.....	23
Rekstur, efnahagur og kennitölur.....	24
Fyrirvarar.....	26

A. HUGLÆGIR ÞÆTTIR

Vörumerki og samkeppni

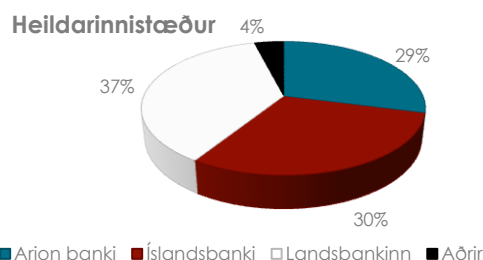
Góð samkeppnisstaða er mikilvæg forsenda þess að banki geti viðhaldið traustum rekstri og aukið virði sitt. Til að tryggja góða samkeppnisstöðu þarf vörumerki að vera sterkt. Góð samkeppnisstaða og sterkt vörumerki geta haft afgerandi áhrif á stöðu og afkomu banka, sérstaklega í erfiðu efnahagsumhverfi. Svigrúm bankans til að beita sér í samkeppni og viðhalda sterkri markaðsstöðu, mun aukast þegar vinnu við endurskipulagningu er lokið.

Starfsemi bankanna eru skorður settar enn um sinn vegna gjaldeyrishafta, óvissu í efnahagsmálum, lágs lánshæfismats ríkissjóðs, núverandi og mögulega nýjum dómsmálum og stöðu margra lántakenda.

Einn af þremur stóru

Arion banki er með sterka stöðu í viðskiptabankastarfsemi og eignastýringu en einnig í sjóðastýringu og kortaviðskiptum. Valitor er í meirihlutaeigu Arion banka og hluti af samstæðuuppjöri hans. Bankinn er að koma ágætlega út úr þeirri endurskipulagningar- og uppbyggingarvinnu sem þegar hefur verið unnin. Bankinn hefur verið að styrkja stöðu sína á fasteignamarkaði með nýjum lánveitingum, ásamt yfirtöku á Íbúðalánasafni slitabús Kaupþings, undir lok árs 2011. Einnig hefur bankinn tekið yfir Íbúðalánasafn Dróma. Ný tækifæri eru að myndast, m.a. á fasteignalánamarkaði, með aukinni veltu, á verðbréfamarkaði, vegna nýskráninga á hlutabréfamarkaði og almennt vegna aukinnar áherslu stjórnvalda á að efla fjárfestingu. Jafnframt hafa skuldir fyrirtækja lækkað mikið á síðustu árum sem eykur möguleika þeirra á frekari lántökum. Fjárfestingar hafa einnig verið í lágmarki en horfur eru á auknum fjárfestingum á næstu árum og þar með aukinni eftirspurn eftir lánsfé.

Viðskiptavinir banka eru yfirleitt nokkuð tryggir „sínum“ banka auk þess sem lántakendum getur reynst erfitt að skipta um banka sökum kostnaðar. Tryggð viðskiptavinir hefur haldist þrátt fyrir hrun og þá erfiðleika sem bankinn, líkt og hinir bankarnir, hefur gengið í gegnum. Mynd 1 sýnir að u.þ.b. þriðjungur heildarinnstæðna í íslenska bankakerfinu er hjá Arion banka.

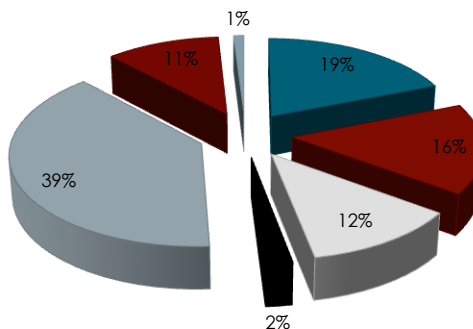


Mynd 1
Heimild: Arion banki

Bankinn er með 25 útibú víðsvegar um landið til að þjóna sínum viðskiptavinum. Markaðshlutdeild bankans er 25-35% á flestum þeim sviðum sem hann starfar. Þjónustuframboð er breitt og telur bankinn mikilvægt að viðhalda þeirri breidd sökum smæðar innlands markaðar. Allir stóru bankarnir þrír hafa svipað viðskiptalíkan og veita allir alhliða fjármálaþjónustu. Reitun telur tækifæri vera framundan í lánveitingum en hlutur bankans í lánveitingum til heimila jukust um 5% á milli ára og námu 19% árið 2013 en 15% til fyrirtækja líkt og árið 2012, eins og sjá má á myndum 2 og 3.

Lánveitingar til heimila

- Arion banki
- Íslandsbanki
- Landsbankinn
- Aðrir bankar
- Íbúðalánasjóður
- Lífeyrissjóðir
- Aðrar fjármálastofnanir

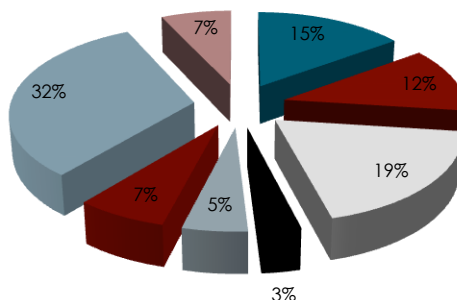


Mynd 2

Heimild: Arion banki

Lánveitingar til fyrirtækja

- Arion banki
- Íslandsbanki
- Landsbankinn
- Aðrir bankar
- Íbúðalánasjóður
- Lífeyrissjóðir
- Erlendar fjármálastofnanir
- Aðrar fjármálastofnanir



Mynd 3

Heimild: Arion banki

Efnahags- og rekstrarumhverfi

Hagvöxtur á árinu 2013 var meiri en flestir spáðu. Hagvöxturinn var drifinn áfram af miklum vexti í þjónustuútflytningi. Útflytningur á föstu verðlagi jókst um 5,3% á árinu 2013. Vöruútflytningur jókst um 2,8% en þjónustuútflytningur um 9,6%. Aukning í þjónustuútflytningi var drifin áfram af miklum vexti í komu ferðamanna til landsins. Horfur eru á áframhaldandi hagvexti sem verður drifinn áfram af þjónustuútflytningi ásamt aukningu í fjárfestingu og einkaneyslu. Fjöldi ferðamanna á fyrstu þremur mánuðum ársins jókst um 35% frá sama tímabili á árinu 2013. Vöruútflytningur dróst saman vegna lægra gengis krónunnar en einnig vegna verðlækkunar á sjávarafurðum og áli, ásamt aflasamdrætti í loðnu. Að mati Reitunar mun aukning þjónustuútflytninga bæta fyrir verri viðskiptakjör og leiða til meiri útflytninga. Aukning ferðamanna kallar á stóru aukna fjárfestingu í hótélum, gistiheimilum og í ýmsum fjárfestingum tengdum uppbyggingu ferðamannastaða og afþreyingu ferðamanna. Auk þess eru mörg verkefni fyrirhuguð í stóriðju og mannaflsrekri starfsemi. Horfur eru á að hagvöxtur verði yfir 3% á árinu 2014 og að fjárfesting og einkaneysla aukist enn meira.

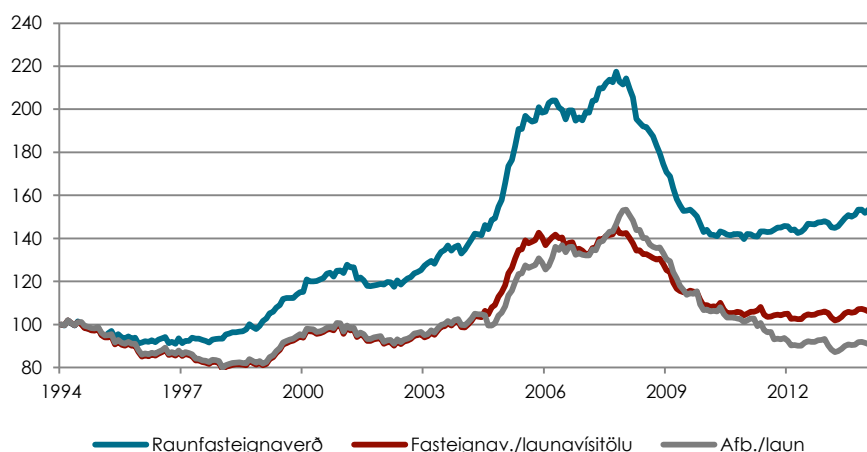
Fyrir banka skiptir afkoma fyrirtækja og heimila höfuðmáli. Kaupmáttur ráðstöfunartekna jókst um 4,1% á árinu 2013 en einungis 0,5% á árinu 2012. Skuldir heimila sem hlutfall af landsframleiðslu lækkuðu um rúmlega 5% á árinu 2013.

Myndir 4a og 4b sýna hvernig fasteignaverð, raunlaun og raunskuldir hafa þróast á undanförunum árum. Raunverð íbúða, þ.e.a.s. hækkun umfram almennt verðlag, hækkaði um 9% frá febrúar 2010 til febrúar 2014. Á sama tíma hafa vextir lækkað, þannig að afborganir af nýjum lánum hafa lækkað. Mynd 4a sýnir einnig hvernig afborganir af lánum hafa lækkað sem hlutfall af launum síðustu ár. Afborganir sem hlutfall af launum eru sambærilegar í dag og þær voru árið 2002, miðað við sömu skuldsetningu og sambærilega fasteign.¹ Kaupendur íbúða í dag þurfa því að borga lægra hlutfall af launum í dag en kaupendur sambærilegra íbúða hafa gert síðan 2002. Fasteignaverð hefur farið hækkandi og telur Reitun að raunverð íbúða muni hækka á næstu árum. Vegna hækkandi fasteignaverðs og aukins kaupmáttar launa bötnuðu gæði íbúðalána á árinu 2013. Aukin gæði íbúðalána sjást einnig vel í því að vanskilahlutfall allra viðskiptabanka hefur lækkað úr 14% í lok árs 2012 í 11% í lok febrúar 2014². Útlit er fyrir því að kaupmáttur haldi áfram að aukast og vanskil heimila að minnka.

Afkoma fyrirtækja hefur einnig farið batnandi. Skuldir íslenskra fyrirtækja lækkuðu á árinu 2013 úr 141% af VLF í 117% af VLF eða um 24%. Samhliða lækkun skulda hafa vanskil fyrirtækja lækkað. Í lok árs 2013 voru 12,1% fyrirtækjalána í vanskilum sem er 3,2% minni vanskil en í lok árs 2012. Horfur eru á að lægri skuldir fyrirtækja muni á næstu árum leiða til aukinna fjárfestinga hjá fyrirtækjum og hugsanlega meiri lántöku. Aðgerðir ríkisstjórnarinnar í tengslum við lækkun skulda heimila mun hafa jákvæð áhrif á bankana með því að draga úr skuldsetningu heimila. Reitun gerir ráð fyrir að bankarnir geti lánað aftur út til heimila og fyrirtækja þá fjármuni sem þeir fá með uppgreiðslu skulda heimila í tengslum við aðgerðir ríkisstjórnarinnar.

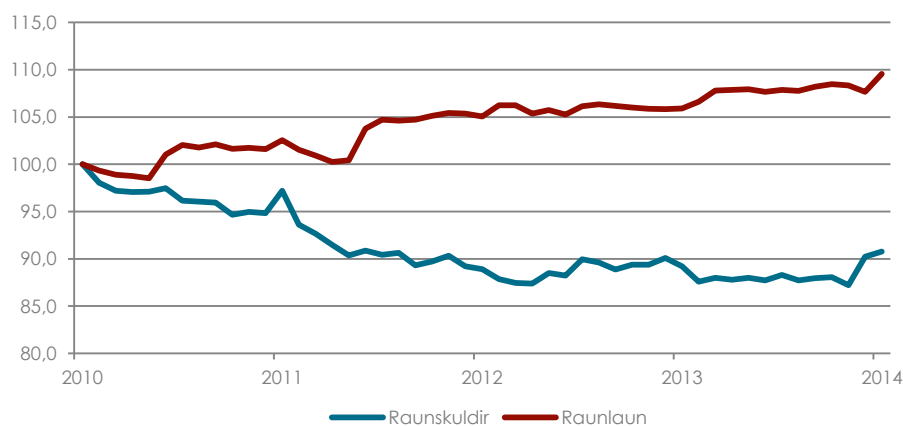
¹ Miðað er við þróun vísitölu fasteignaverðs til að meta verðþróun fasteigna.

² Sjá Fjármálastöðugleikaskýrslu Seðlabankans.



Mynd 4a

Heimild: Seðlabanki Íslands og Hagstofan



Mynd 4b

Heimild: Seðlabanki Íslands og Hagstofan

Fjármagnshöftin eru einn stærsti þátturinn sem bíður úrlausnar en þau hafa víðtæk áhrif á íslenskt efnahagsumhverfi. Óvissa ríkir enn um losun haftanna en fátt virðist benda til þess að veigamikil skref verði tekin í losun hafta á næstu tveimur árum. Pólitísk áhætta er enn einnig umtalsverð. Bankaskattur hefur verið hækkaður. Reitun gerir ekki ráð fyrir að álögur á fjármálastarfsemi verði auknar, en áhættan er þó augljóslega til staðar. Í heildina lítið eru þó horfur banka á Íslandi ógætar og líkur á áfalli litlar.

Rekstrarstöðugleiki

Stöðugleiki í rekstri er mikilvæg forsenda góðs lánshæfismats. Til að tryggja stöðugleika er afar mikilvægt að ná góðri áhættudreifingu með fjölbreyttri starfsemi ásamt öflugum effirlitskerfi.

Áfram beðið eftir niðurstöðum dómstóla

Aukinn stöðugleiki er að myndast í afkomu bankans samhliða batnandi lánasafni, samanber umfjöllun í síðari kafla um gæði eigna. Enn eiga dómur hins vegar eftir að falla sem skera úr um lögmæti lána. Óvissa er í tekjumyndun og afkomu meðan

beðið er endanlegra niðurstaðna. Tafla 1 sýnir vaxtamun, virðismat útlána, hreinar þóknanatekjur og aðrar tekjur síðastliðin þrjú ár.

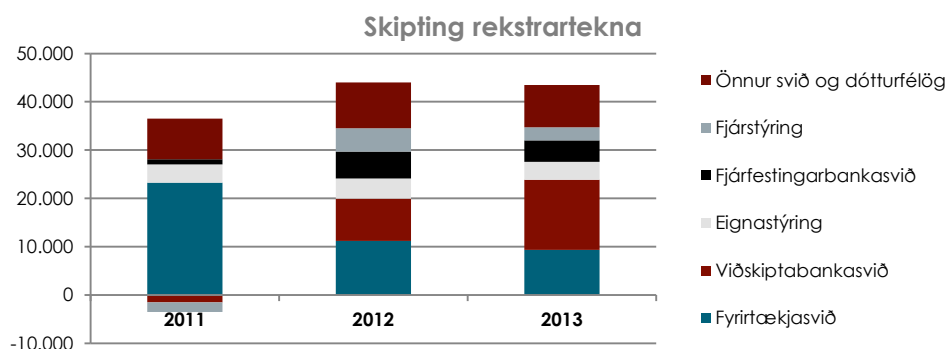
Tekjuskipting Arion Banka (m.kr.)	2013		2012		2011	
Vaxtamunur	23.800	55%	27.142	61%	23.388	70%
Hrein virðisbreyting	-680	-2%	-4.690	-10%	-8.649	-26%
Hreinar þóknanatekjur	11.223	26%	10.748	24%	10.685	32%
Aðrar tekjur	9.325	21%	11.612	26%	7852	24%
Samtals	43.668	100%	44.812	100%	33.276	100%

Tafla 1
Heimild: Arion banki

Stöðugleiki vegna traustrar og dreifðrar kjarnastarfsemi

Sé horft til lengri tíma hefur bankinn góðar undirstöður til að ná betri og stöðugri afkomu. Núverandi viðskiptalíkan er hefðbundið og á sér langa sögu. Kjarnastarfsemi bankans er viðskiptabankastarfsemi sem byggir bæði á inn- og útlánnum auk annarra tekjusviða og er ágætlega dreifð. Starfsemi bankans samanstendur af fimm megin starfspáttum: fyrirtækjasviði, viðskiptabankasviði, eignastýringarsviði, fjárfestingarbankasviði og fjárfstýringu. Rekstrartekjur allra sviða drögust saman á árinu að viðskiptabankasviði undanskildu. Hlutfallsleg skipting tekna á milli sviða árið 2013 breytist lítið milli ára. Viðskiptabankasvið jók hlutfall sitt úr 29% í 33%, en tekjur þess sviðs eru þó lægri en þær voru árið 2010. Einstaklingsviðskipti vega hlutfallslega þungt sem er mikilvægt, sérstaklega á tímum óvissu og óstöðugleika, þar sem þau viðskipti gefa almennt af sér jafna og tryggja afkomu.

Mynd 5 sýnir rekstrartekjur (e. operating income) helstu afkomusviða bankans. Þessi dreifing starfseminnar er styrkur fyrir bankann og jafnar tekjuflæði við mismunandi efnahagsaðstæður. Stór fyrirtækjaviðskipti, ráðgjafarviðskipti og miðlunarviðskipti vega ekki þungt og höfðu ekki mikil áhrif á tekjur ársins 2013. Telja verður þó líklegt að þessi hluti bankaviðskipta, sem almennt flokkast undir fjárfestingarbankastarfsemi, muni fara vaxandi og verða styrkari tekjustoð í rekstri bankans. Afkoma þessarar starfsemi verður þó væntanlega alltaf sveiflukenndari en af hefðbundinni viðskiptabankastarfsemi.



Mynd 5
Heimild: Arion banki

Kostnaðarsamt bankakerfi

Bankakerfið hér á landi er stórt og kostnaðarsamt í alþjóðlegum samanburði. Fleiri starfsmenn vinna í íslenska fjármálakerfinu en víða erlendis, sé miðað við höfðatölu. Líklegt er að aukin hagræðing verði á næstu árum. Mögulega er þó ekki hægt að ná fram sömu hagræðingu og víða annars staðar, sökum fámennis.

Starfsemi í einu hagkerfi

Staða bankans á innlendum markaði er sterk, en lítil starfsemi er erlendis. Sökum þessa er bankinn alfarið háður innlendum viðskiptum um tekjumyndun. Árangur bankans fer því nánast alfarið eftir efnahagsaðstæðum og vaxtarmöguleikum á Íslandi. Alþjóðleg starfsemi bankans gæti dregið úr áhættu og bætt lánshæfismat. Ekki er líklegt að vilji sé til, eða möguleiki á, að dreifa áhættu með því að sækja inn á nýja markaði erlendis í bráð, auk þess sem fjármagnshöft setja verulegar skorður á erlenda starfsemi.

Höfuðborgarsvæðið er stærsta og mikilvægasta markaðssvæði bankans. Um 70% íbúa Íslands búa á þessum hluta landsins og um 97% af 360 stærstu fyrirtækjunum hafa höfuðstöðvar sínar á höfuðborgarsvæðinu. Útibú bankans eru nú 25 og staðsett víða um land, þar af 7 á höfuðborgarsvæðinu. Útibúum hefur fækkað um 14 frá stofnun bankans. Dreifðari starfsemi um landið dregur að hluta úr áhættu en en ekki eins mikið og starfsemi erlendis.

Væntingar um afkomustöðugleika góðar

Reitun telur bankann eiga góða möguleika á því að viðhalda góðri og stöðugri afkomu.

Skipulag og áhættuvilji

Hluthafar bankans eru tveir, annars vegar skilanefnd Kaupþings, sem á 87% í gegnum dótturfélag sitt Kaupskil ehf., og hins vegar ríkissjóður, sem á 13% en Bankasýsla ríkisins fer með eignarhlutinn. Þetta eignarhald er með sérstöku samþykki Fjármálaeftirlitsins. Telja verður víst að nýir hluthafar komi að bankanum á næstu árum en dreifðara eignarhald myndi styrkja bankann og væri jákvætt skref í þróun hans. Svona eigendafyrirkomulag hefur að öllu jöfnu neikvæð áhrif á lánshæfismat.

Tímabundnir eigendur

Ekkert bendir til annars en að núverandi hluthafar stefni á að hámarka virði bankans. Það getur verið kostur að hafa fáa en öflugra eigendur ef fyrirtæki lenda í vandræðum. Komið hefur fram opinberlega að núverandi hluthafar líti alfarið á sig sem tímabundna eigendur og stefni á að selja hlut sinn á komandi árum.

Hefðbundið stjórnskipulag

Stjórnskipulag bankans er með svipuðum hætti og almennt tíðkast á Íslandi. Stjórn bankans er skipuð sjö aðalmönnum og þremur varamönnum. Kaupskil tilnefnir sex af sjö aðalmönnum og ríkið tilnefnir þann sjöunda. Þeir eru kosnir á aðalfundi í samræmi við hlutafélagalög. Við val á stjórnarmönnum er stuðst við leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja³ en samkvæmt þeim skal meirihluti stjórnarmanna vera óháður félaginu og að minnsta kosti tveir stjórnarmenn (í fimm manna stjórn) óháðir stórum hluthöfum félagsins. Í reglubók bankans hefur stjórn ákveðið að innleiða þau viðmið sem birt eru í áðurgreindum leiðbeiningum.

Virk stjórn

Stjórn bankans ber endanlega ábyrgð á heimildum til töku lausafjár- og markaðsáhhættu sem og að ákvarða stefnu hans varðandi áhættumælikvarða og fjármagnsskipan. Stjórnin fer yfir áhættumat bankans, innri reglur og heimildir með reglulegum hætti. Stjórnarmenn sitja í endurskoðunar- og áhættunefnd (e. Board Audit and Risk Committee), lánanefnd stjórnar (e. Board Credit Committee) og starfskjaranefnd.

Skýrslugerð og gagnsæi

Endurskoðunarfyrirtækið Ernst & Young ehf. eru kjörnir endurskoðendur bankans. Reikningsskil eru í samræmi við alþjóðlega reikningsskilastaðla (IFRS) varðandi framsetningu og innihald. Það gerir samanburð við erlenda banka auðveldari auk þess sem Basel II reglurnar hafa verið innleiddar á Íslandi og Basel III reglurnar eru í farvatninu. Bankinn útbýr og birtir opinberlega fjögur uppgjör á ári þar sem tólf mánaða uppgjör er endurskoðað en sex mánaða uppgjör er kannað. Bankinn birti vorið 2013 í fyrsta sinn áhættuskýrslu í samræmi við 3. stoð Basel II reglnanna. Birting skýrslunnar hefur jákvæð áhrif á lánshæfismatið.

Lán til tengdra aðila

Lán til tengdra aðila drógust töluvert saman á milli ára og eru nú 27% af eignfjárgrunni A en hlutfallið var 43% í árslok 2012. Lækkunin styrkir lánshæfismat bankans. Til tengdra aðila teljast stórir hluthafar, stjórn og helstu stjórnendur og hlutdeildarfélag, þ.e. þegar eignarhlutur Arion banka er 20-50%. Lánveitingarnar eru nánast að öllu leyti til hlutdeildarféлага bankans. Hátt hlutfall lánveitinga til tengdra aðila hefur neikvæð áhrif á lánshæfismat þar sem flóknari hagsmunir geta legið að baki úrvinnslu og innheimtu slíkra lána.

Áhættuvilji

Arion banki hefur lagt áherslu á að draga úr áhættu frá stofnun. Innlendir afleiðumarkaðir eru þó óskilvirkir eftir hrun fjármálakerfisins og takmarkað aðgengi

³ Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja eru gefnar út af Viðskiptaráði Íslands, Nasdaq OMX og Samkeppniseftirlitinu

er að erlendum afleiðumörkuðum. Á síðustu árum hefur mikil vinna farið í endurskipulagningu útlána sem dregur úr áhættu útlánasafnsins. Áhættuvilji er meðal annars metinn út frá heimildum starfsmanna til stöðutöku á markaði og markaðsáhættu bankans. Markaðsáhætta skiptist í vaxta-, hlutabréfa- og gjaldmiðlaáhættu sem hér verður fjallað nánar um.

Vaxtaáhætta

Vaxtaáhætta myndast vegna ójafnvægis í meðaltíma vaxtaberandi eigna og skulda. Vaxtaáhætta bankans hefur aukist á milli ára og skýrist það að megninu til af auknum verðtryggðum útlánnum sem eru yfirleitt á föstum vöxtum í lengri tíma.

Bankinn er að stórum hluta fjármagnaður með innlánnum. Stór hluti þeirra er óbundinn eða bundinn í stuttan tíma og vextir breytilegir. Útlán bankans eru að miklu leyti löng verðtryggð lán með föstum vöxtum. Íbúðalán eru að miklu leyti fjármögnuð með sértryggðum skuldabréfum sem dregur úr vaxtaáhættu.

Verðbólguáhætta er hluti af vaxtaáhættu og er tilkomin vegna misvægis á milli verðtryggðra eigna og skulda. Verðtryggingarjöfnuður jókst um 23 ma.kr. á milli ára og var jákvæður um 68 ma.kr. í árslok 2013. Aukningin er að mestu til komin vegna yfirtöku bankans á íbúðarlánasafni við uppgjör Dróma.

Reitun telur að um tímabundið misræmi sé að ræða og að bankinn vinni að auknu samræmi eigna og skulda, með tilheyrandi lækkun vaxtaáhættu.

Hlutabréfaáhætta

Bankinn á bæði skráð og óskráð hlutabréf og skuldabréf. Bankinn eignaðist stóran hluta hlutabréfanna í kjölfar hrunsins þegar hann tók yfir eða eignaðist hluta í félögum sem ekki gátu staðið við skuldbindingar sínar. Hluti þessara eigna er því tilkomin vegna þeirrar endurskipulagningarvinnu sem átt hefur sér stað en endurspeglar ekki endilega áhættuvilja bankans.

Í skýrslum til Fjármálaeftirlitsins (eiginfjárskýrslum, COREP) er hlutabréfaáhætta vegna eigna í fjárfestingabók skilgreind sem útlánaáhætta en ekki markaðsáhætta. Við gerð lánshæfismats er hlutabréfaáhætta í fjárfestingabók þó skilgreind sem markaðsáhætta.

Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er hættu á tapi vegna óhagstæðra hreyfinga á erlendum gjaldmiðlum. Gjaldmiðlaáhætta bankans er tilkomin vegna ójafnvægis milli eigna og skulda í erlendum myntum. Gjaldmiðlamisræmi bankans jókst á milli ára og nam hrein staða í árslok 32 mö.kr. Aukningin er að mestu vegna þess að hlutdeildarfélag í eigu Arion banka skipti um uppgjörsmýnt á árinu. Gjaldmiðlamisræmi bankans á samstæðugrunni hefur verið stöðugt síðust ár og nam 19,5 mö.kr. í árslok 2013.

Að mati Reitunar er markaðsáhættan innan eðlilegra marka, í hlutfalli af eiginfjárpætti A.

Effirlitskerfi, verlag og heimildir

Starfsaðferðir og kerfi innan bankans uppfylla kröfur til nauðsynlegs effirlits og effirfylgni við áhættustjórn bankans. Arion banki yfirtók kerfi og ferla frá Kaupþingi og hefur aðlagð þá að breyttum banka og auknum kröfum effirlitsaðila og stjórnenda bankans. Effirlit með þróun lánasafns og útlánaákvörðunum hefur verið eflt umtalsvert. Effirlitskerfi bankans skiptist í innri endurskoðun, áhættustýringu og regluvörslu.

Innri endurskoðun

Innri endurskoðun er sjálfstæð eining sem heyrir beint undir stjórn bankans. Hún tekur út áhættupætti og effirlitskerfi sviða bankans og skilar úttektum sínum til viðkomandi sviða og til Endurskoðunar- og áhættunefndar bankans. Í

endurskoðunar- og áhættunefnd sitja þrjú stjórnarmenn auk eins utanaðkomandi aðila sem er óháður bæði bankanum og hluthöfum hans. Endurskoðunar- og áhættunefnd gefur skýrslu til stjórnar og er ábyrg fyrir ársfjórðungslegu mati á almennum gæðum uppgjóra og innri reglum. Innri endurskoðun fundar reglulega með stjórnarformanni bankans og ytri endurskoðanda.

Áhættustýring

Yfirmaður áhættustýringar er framkvæmdastjóri sem heyrir undir forstjóra. Yfirmaður áhættustýringar situr alla fundi endurskoðunar- og áhættunefndar bankans þar sem hann fer yfir mánaðarlega áhættuskýrslu (e. Risk Report) og önnur málefni tengd áhættu bankans.

Yfirmaður áhættustýringar, eða fulltrúi hans, situr alla fundi lánanefndar stjórnar, lánanefndar bankans, (e. Arion Credit Committee) og lánanefndar fyrirtækja (e. Corporate Credit Committee). Áhættustýring situr ekki fundi lánanefnda útibúa (e. Retail Branch Credit Committees) en hefur aðgang að lánsúmsóknum og ákvörðunum. Lánsúmsókn getur verið vísað til lánanefndar bankans af áhættustýringu, fyrir eða eftir afgreiðslu mála, í lánanefndum fyrirtækja og útibúa. Áhættustýring fær til sín lánsúmsóknir fyrir fundi lánanefnda stjórnar og bankans og gefur þeim umsögn.

Regluvarsla

Regluvarsla heyrir undir bankastjóra og fylgist með því að reglum effirlitsaðila og innri reglum bankans sé framfylgt.

Lagaumhverfi og effirlitsstofnanir

Íslensku bankarnir búa allir við sama laga- og effirlitsumhverfi. Tilskipanir framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins á sviði fjármála eru innleiddar á Íslandi skv. EES samningnum. Auk ráðuneyta setja Fjármálaeffirlitið, Seðlabankinn og Samkeppniseffirlitið þeim reglur og þrjár síðastnefndu stofnanirnar eru ábyrgar fyrir effirliti. Fjármálaeffirlitið og Seðlabankinn hafa lagt áherslu á að styrkja effirlit með bönkum og aukið eiginfjár- og lausafjárkröfur. Fjármálaeffirlitið hefur lagt aukna áherslu á vettvangsathuganir.

Samkvæmt upplýsingum á heimasíðu FME þá fór effirlitið í umfangsmikla skoðun á árinu 2012 á aðferðum Arion banka við virðismat útlána, gagnasöfnun og skjölun viðeiganda upplýsinga. Meginniðurstaða athugunarinnar var að ekki væru vísbendingar um að bókfært virði útlánasafns bankans væri ofmetið.

Mikið álag hefur verið á íslenskum dómstólum í kjölfar bankahrunsins sem seinkað hefur endurskipulagningu útlánasafns vegna ágreinings um lögmæti láns-samninga. Ágreiningsmál vegna láns-samninga hafa verið sett í forgang sem flýttir fyrir úrlausn þeirra. Lok endurskipulagningar útlánasafnsins og lægra hlutfall vandræðalána myndi bæta lánshæfismat bankans.

B. HLUTLÆGIR ÞÆTTIR

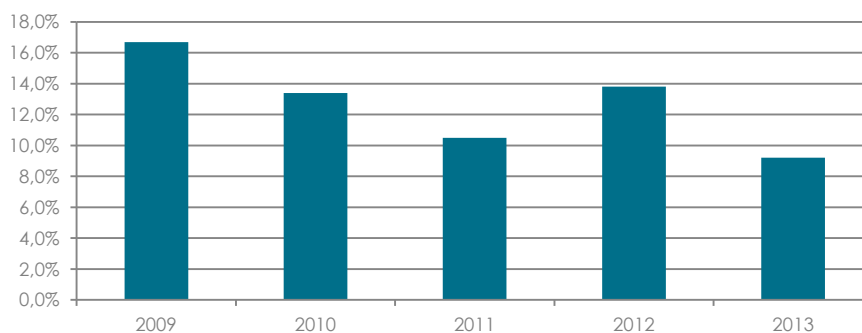
Rekstur og eigið fé

Mikil óvissa hefur einkennt efnahagsreikning bankans frá stofnun og þá sérstaklega um raunvirði yfirtekens útlánasafns frá Kaupþingi. Þó óvissa um virði lánasafnsins hafi minnkað er hún þó enn töluverð.

Arðsemi ágæt þrátt fyrir sterka eiginfjárstöðu

Arðsemi eigin fjár var 9,2% árið 2013 samanborið við 13,8% árið 2012. Lækkun hreinna vaxtatekna og bankaskattur hafa mest áhrif á lækkunina en bankinn greiddi 2,4 ma.kr. í sérstakan skatt á fjármálafyrirtæki á árinu. Mynd 6 sýnir arðsemi eigin fjár síðustu ára. Arðsemi af reglulegri starfsemi lækkaði á milli ára úr 11,4% árið 2012 í 10,5% árið 2013. Eiginfjárstaða bankans er há sem lækkar arðsemina. Samþykkt var að greiða 60% af hagnaði ársins 2013 í arð en arðgreiðslan hefur ekki neikvæð áhrif á lánshæfismat þrátt fyrir að lækka eiginfjárlutfallið, þar sem eiginfjárstaða bankans er sterk.

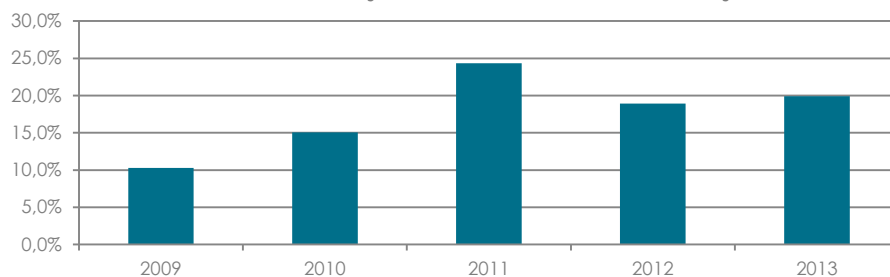
Arðsemi eigin fjár



Mynd 6
Heimild: Arion banki

Vaxtamunur var sem fyrr uppistaðan í afkomu bankans en hann minnkaði þó úr 3,4% í 2,9% á milli ára. Helstu ástæður lækkunarinnar eru að fjármagnskostnaður hefur aukist sem og hlutfall íbúðalána í lánasafni og verðbólga var minni en á árinu 2012. Vaxtamunur bankans er hár í alþjóðlegum samanburði, en ágætlega í samræmi við stærð bankans og þann vaxtamun sem almennt sást áður en útrás íslensku bankanna hófst fyrir alvöru.

Hreinar þóknunatekjur jukust lítillega á milli ára en þóknunatekjur voru um 20% af heildartekjum bankans árið 2013 sem er svipað og á árinu 2012. Á mynd 7 má sjá hlutfall þóknunatekna af heildartekjum síðastliðin ár. Reitun telur að þóknunatekjur gætu aukist á næstu árum eftir því sem efnahagslífið styrkist og aðgengi að fjármagni batnar.

Póknanatekjur sem hlutfall af heildartekjum

Mynd 7

Heimild: Arion banki

Kostnaðarhlutfall hækkar á milli ára

Kostnaðarhlutfall bankans jókst talsvert á milli ára. Árið 2013 var hlutfallið 57,3% samanborið við 49,8% árið 2012. Kostnaðarhlutfall er einn liður í því að meta skilvirkni bankans. Skýringuna á hækkuninni er að finna í lægri tekjum frekar en hærra kostnaði en ráðist hefur verið í aðgerðir til lækkunar á kostnaði á síðustu misserum.

Sterkt eiginfjárlutfall

Eiginfjárlutfall bankans er afar sterkt. Í árslok 2013 var eiginfjárlutfall bankans (e. CAR) 23,6% og eiginfjárbáttur A (e. Tier 1) 19,2%. Eiginfjárlutfall bankans lækkaði lítillega frá árinu 2012 þegar það var 24,3% þar sem áhættuvegnar eignir jukust við yfirtöku á safni Dróma. Eiginfjárstaða bankans hefur styrkst umtalsvert frá stofnun bankans og er verulega yfir kröfum Fjármálaeftirlitsins. Hátt eiginfjárlutfall getur komið niður á arðsemi bankans. Með upptöku innri matsaðferða gæti eiginfjárbörfin minnkað, sérstaklega þegar lengra líður frá hrúni og hlutfall vandræðalána hefur lækkað. Erlendir bankar sem nota innramatsaðferð við mat á eiginfjárbörf hafa oftast lægra eiginfjárlutfall heldur en íslenskir bankar sem nota staðalaðferð. Eins og sjá má í töflu 2 er eiginfjárlutfall dæmigerðra norræna banka mun lægra en þeirra Íslensku. Kostnaðarhlutfall og vaxtamunur þeirra er einnig mun minni og afskriftareikningurinn er lægri.

2013	Arion	Íslandsbanki	Landsbankinn	Jyske bank	DnB NOR
Eiginfjárlutfall	23,6%	28,4%	26,7%	16,0%	14,0%
Vaxtamunur	2,9%	3,4%	3,1%	-	1,8%
Kostnaðarhlutfall	57,3%	58,5%	42,9%	57,2%	45,7%
Afskriftareikningur / útlán	4,4%	4,0%	6,5%	3,1%	1,0%

2012	Arion	Íslandsbanki	Landsbankinn	Jyske bank	DnB NOR
Eiginfjárlutfall	24,3%	25,5%	25,1%	17,3%	12,6%
Vaxtamunur	3,4%	4,1%	3,2%	1,9%	1,6%
Kostnaðarhlutfall	49,8%	53,8%	45,0%	59,3%	49,5%
Afskriftareikningur / útlán	9,5%	7,2%	6,2%	3,4%	1,0%

Tafla 2

Heimild: Ársreikningar bankanna

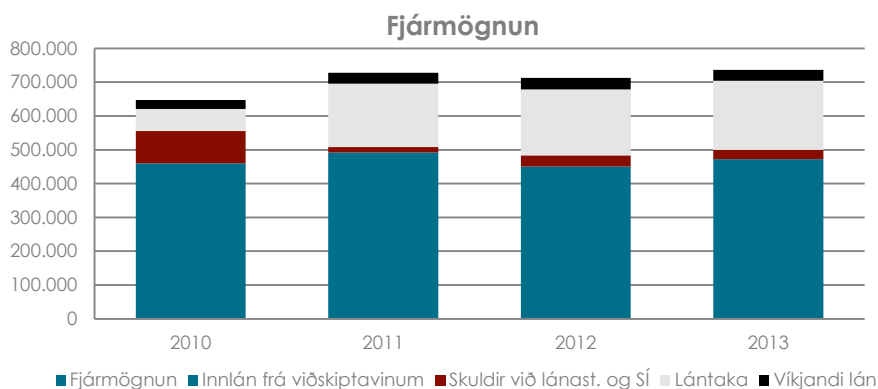
Hlutfall áhættugrunns (e. Risk Weighted Assets) af heildareignum í árslok 2013 var 76,8% og hafði hlutfallið hækkað frá árslokum 2012, úr 73,0%. Hægra hlutfall á að benda til áhættumeiri eigna. Effir því sem hlutfallið er lægra þarf að binda minna eigið fé sem eykur getu til aukinnar skuldsetningar. Útreikningur byggir á Basel II

reglum þar sem skilgreint er mismunandi áhættuvægi fyrir mismunandi eignir. Töluverð umræða hefur farið fram um það hvort þær áhættuvogir sem fram koma í reglum endurspeglu áhættu með réttum hætti, ekki síst eftir hrunið 2008, og telja margir að reglurnar hafi átt þátt í aukinni áhættusækni alþjóðlegra banka. Reynt var að bæta þær aðferðir sem settar voru fram í Basel I reglum með útgáfu Basel II reglnanna og færa reglurnar nær þeirri raunverulegri áhættu sem einkennir skuldbindingar innan og utan efnahagsreiknings banka. Þeir erfiðleikar sem fjármálastofnanir víða um heim lentu í 2008 kölluðu á endurskoðun reglnanna og nú hafa verið kynntar nýjar reglur (e. Basel III) sem fela í sér auknar eiginfjár- og lausafjárkröfur.

Fjármögnun

Aðstæður undanfarinna ára hafa leitt til einsletrar fjármögnunar bankans líkt og annarra innlendra banka. Leiðir til fjármögnunar á markaði hafa verið takmarkaðar undanfarin ár en bankinn vinnur að því að auka fjölbreytni í fjármögnun, t.d. með útgáfu sértryggðra skuldabréfa og erlendri skuldabréfaútgáfu. Í febrúar 2013 tryggði bankinn sér erlenda fjármögnun þegar hann gaf bankinn út skuldabréf í norskum krónum. Bankinn kannar nú möguleika á erlendri skuldabréfaútgáfu í evrum.

Innlán eru uppistaðan í fjármögnun bankans, sem er á margan hátt gott en einnig fylgja því ókostir þar sem mikið af innlánum bankans eru óbundin og því er töluvert ójafnvægi í tímalengdum vaxtaberandi eigna og skulda. Innlán jukust um 5% milli ára og námu bundin innlán 47% af heildarinnlánum bankans í lok árs. Það er töluverð aukning frá árinu 2011 þegar 23% innlána voru bundin. Aukin fjölbreytni í fjármögnun bankans hefur jákvæð áhrif á lánshæfismat. Á mynd 8 má sjá breytingar á fjármögnun bankans síðastliðni fjögur ár.



Mynd 8
Heimild: Arion banki

Innlán

Innlán eru almennt talin vera stöðugri og áhættuminni fjármögnun en lánsfé á markaði. Innlán námu 64,7% af lánsfjármögnun bankans í árslok 2013 samanborið við 63% í árslok 2012 en 50% af heildarfjármögnun sem er óbreytt frá fyrra ári.

Innlán bankans jukust um 5% á árinu en hlutfall bundinna innlána jókst úr 42% í 47%. Árið 2011 var hlutfall bundinna innlána 23%. Innlán eru skilgreind bundin ef þau eru ekki laus í 7 daga eða lengur.

Hlutfall innlána á móti útlánum

Hlutfall innlána af útlánum til viðskiptavina var 74% í árslok 2013 samanborið við 79% í lok árs 2012 og hefur farið lækkandi síðustu ár. Fyrir hrun var þetta hlutfall í flestum tilvikum á bilinu 25-50% en hafði verið heldur hærra áður en útrás á erlenda markaði hófst. Reitun telur að hlutfall innlána muni lækka og fjármögnun á markaði muni aukast á móti. Forgangur innstæðna gæti þó torvelað markaðsfjármögnun nema með útgáfu sértryggðra skuldabréfa. Hins vegar verður að telja víst að ef bankinn lenti í áhlaupi, sem þurraði upp reiðufé, að þá hefði hann full tæk á að ná sér í aukid reiðufé með endurhverfum viðskiptum við Seðlabankann. Reitun telur að bankinn ráði vel við erfiðar sviðsmyndir sem lækkað geta laust fé og reiðufé.

Lántaka á markaði

Bankinn gaf út sértryggð skuldabréf á árinu 2012 og steig sín fyrstu skref í erlendra fjármögnun árið 2013 með skuldabréfaútgáfu í norskum krónum. Útgáfa á sértryggðum skuldabréfum er liður í að auka markaðsfjármögnun bankans. Með því móti næst fjölbreyttari fjármögnun og meðaltími eigna og skulda verður jafnari sem dregur úr vaxtaáhættu. Bankinn þarf að gera ráð fyrir því að hluti innlána geti farið út úr bankanum í framtíðinni og þarf því að vera búinn að tryggja aðgengi sitt að markaðsfjármögnun fyrir þann tíma. Mikilvægt er fyrir bankann að fjármögnun takist vel, en þó þarf að reikna með að hún geti tekið einhvern tíma. Frekari umfjöllun er að finna um sértryggðu bréfin í lánshæfismati Reitunar á þeim.

Arion banki fór í sitt fyrsta erlenda skuldabréfaútböð í byrjun 2013 og gaf út skuldabréf í norskum krónum. Nokkuð vel tókst til m.v. aðstæður og þeirrar ímyndar sem tengist lánveitingum til Íslands eftir bankahrun. Mikilvægt er fyrir bankann að byggja upp þessa fjármögnunarleið og mun það eflaust taka tíma og vera kostnaðarsamt í byrjun. Gott svigrúm ætti hins vegar að vera fyrir bankann að auka tiltrú fjárfesta sem leiðir til lækkunar vaxtaálagsins. Mikilvægir hlekkir í því verkefni eru að lækka hlutfall vandræðalána og draga úr samþjöppun í útlánabók, auk þess sem bætt lánshæfismat ríkissjóðs væri til hagsbóta. Erlend skuldabréfaútgáfa bankans bætir nýri stoð við fjármögnun hans og hefur jákvæð áhrif á lánshæfismat.

Veðsetning eigna

Bætt fjármagnsskipan bankans og betra aðgengi að markaðsfjármögnun mun bæta lánshæfismat hans. Hafa þarf þó í huga að ef mjög stór hluti af bestu eignum bankans verður veðsettur sértryggðra skuldabréfasafninu þá getur það minnkað eignagæði þess hluta sem snýr að almennum lánveitendum og innlánseigendum.

Bankinn hefur veðsett hluta af útlánum sínum við lántöku. Samanlagt virði veðsettra eigna nam 259 mö.kr. í árslok 2013 en var um 249 mö.kr. árið 2012. Þau lán sem voru sett að veði voru íbúðalán til einstaklinga, sveitafélagalán og lán til ríkisstofnana. Forgangur innstæðna sbr. þar að lútandi lagasetningu hefur neikvæð áhrif á lánshæfi almennra krafna.

Lausafjárstaða

Færa má rök fyrir því að lausafjár vandræði banka, í alþjóðlegu fjármálakreppunni, hafi leitt til brunaútsölu eigna og samdráttar í útlánum sem dýpkuðu kreppuna enn frekar. Alþjóðlegir bankar hafa því lagt aukna áherslu á að lausafjárstaða sé sterk, meðal annars að kröfu effirlitsaðila. Lausafjárstaða Arion banka er góð og hefur jákvæð áhrif á lánshæfismatið.

Horfur á óbreyttri lausafjárstöðu til skemmi tíma

Fátt bendir til þess að mikil breyting á lausafjárstöðu bankans muni eiga sér stað á næstunni, a.m.k. meðan fjármagnshöft eru til staðar. Reglur um lágmarks lausafjár- og reiðufjárhlutföll féllu úr gildi í desember á síðasta ári þegar nýjar reglur

Seðlabanka Íslands tóku gildi. Nýjar reglur byggja á stöðlum fyrir lausafjárstýringu og eru hluti af Basel III reglunum. Lausafjárhlutfall (e. liquidity coverage ratio, LCR) er hlutfallið á milli lausafjareigna og vænts útfleðis næstu 30 daga við álagsaðstæður. Strangari reglur gilda nú um þær eignir sem eiga að geta mætt óvæntu útfleði. Eignirnar þurfa að vera veðhæfar í viðskiptum Seðlabankans, auðseljanlegar og hægt þarf að vera að ákvarða virði þeirra á markaði. Eignirnar mega ekki vera veðsettar og ekki útgefnar af samstæðunni.

Yfir viðmiðum Seðlabanka Íslands

Lausafjárhlutfall (LCR) Arion banka í árslok 2013 var 274% í erlendum myntum en 123% í heild. Lágmarkskröfur skv. nýjum reglum Seðlabankans eru 100% í erlendum myntum og 70% í heildina, þ.e. samanlagt í íslenskum krónum og erlendum myntum. Viðmið fyrir heildina mun hækka árlega um 10 prósentustig til ársins 2017 þegar það hefur náð 100%.

Lausafjárstaða bankans er sterk og hefur bankinn ágæta stöðu til að bregðast við umtalsverðum úttektum innlána.

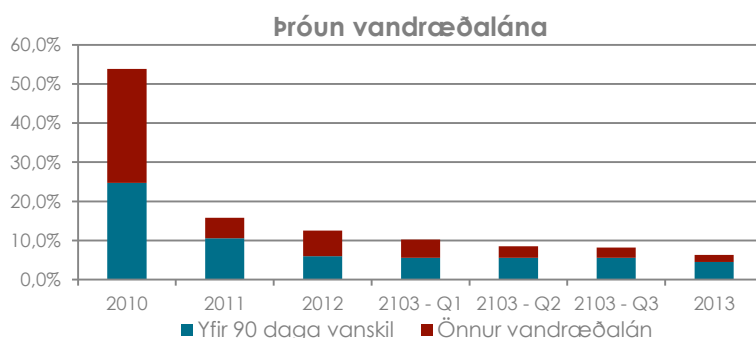
Lausafjárstaða í erlendum myntum

Bankinn gætir þess að vera með sterka lausafjárstöðu í erlendum myntum vegna fjármagnshaffta.

Útlánaááhætta og gæði eigna

Endurskipulagningu útlána bankans miðar ágætlega. Búið er að endurskipuleggja flest lán nema í þeim tilvikum þar sem um lagalegan ágreining er að ræða. Enn ríkir nokkur óvissa um gengistryggð lán og einhverjir lántakendur eru í skjóli umboðsmanns skuldara. Fyrirhuguð skuldaleiðrétting ríkisstjórnarinnar mun bæta gæði útlánasafns bankans og auka veðrymi.

Þróun vandræðalána (e. problem loans) bankans sem hlutfall af heildarútlánum má sjá á mynd 9 þar er hlutfallinu skipt á milli vanskilalána og annarra vandræðalána. Hlutfall vandræðalána hefur lækkað úr 12,5% í árslok 2012 í 6,3% í árslok 2013. Hlutfallið hefði verið 4,5% í árslok ef lánasafns Dróma hefði ekki verið tekið yfir. Samkvæmt stjórnendum bankans verður lagt kapp á úrvinnslu vandræðalána í yfirtekna lánasafninu og telja þeir að stór hluti þeirrar vinnu geti gengið nokkuð hratt.

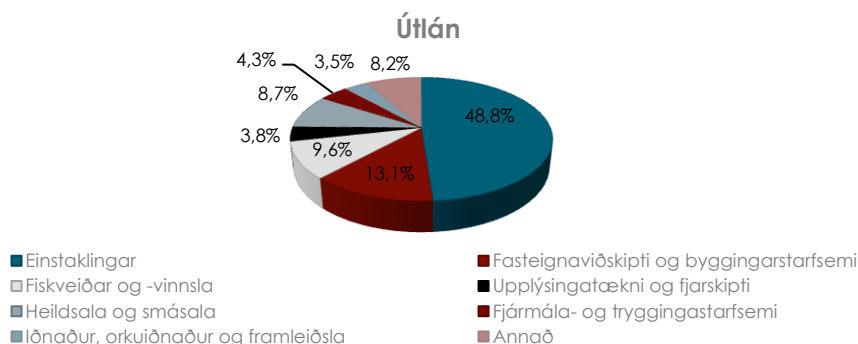


Mynd 9

Heimild: Arion banki

Í árslok 2012 námu lán til einstaklinga 48,8% lánasafnsins en lán til fyrirtækja námu 51,2%. Árið 2012 námu lán til einstaklinga 42,8%. Mynd 10 sýnir skiptingu útlánasafnsins eftir lántakendum. Stærsti hluti hækkingar hlutfalls láns til einstaklinga er tilkominn vegna yfirtöku á lánasafni Dróma. Hærra hlutfall lánveitinga til

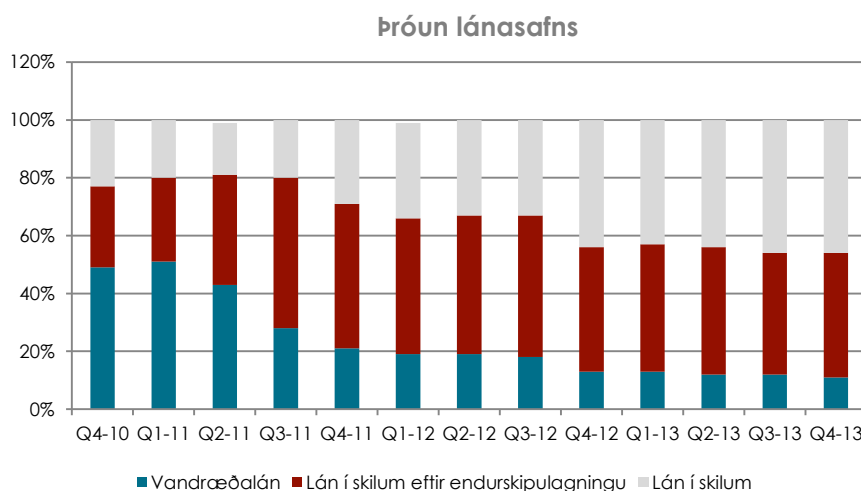
einstaklinga með veði í íbúðarhúsnæði styrkir lánasafns bankans og dregur úr áhættu.



Mynd 10
Heimild: Arion banki

Staða vandræðalána

Reynsla annarra þjóða sýnir að endurskipulagning útlána, í kjölfar fjármálakreppa, tekur langan tíma. Eftir því sem líður á tilheyrir sífellt stærri hluti vandræðalána einstaklingum hjá þremur stærstu bönkunum og Íbúðalánasjóði. Hluti vanskilalána hefur lækkað mikið frá árinu 2010. Á mynd 11 sést ársfjórðungsleg þróun lánasafns Arion banka miðað við LPA (Loan portfolio analysis) mælikvarða Fjármálaeftirlitsins. Auk vandræðalána eru sýnd sérstaklega lán sem farið hafa í gegnum endurskipulagningu og eru í skilum. Gera má ráð fyrir að hlutfall vandræðalána verði nokkuð hátt enn um sinn þar sem enn standa eftir erfið tilfelli sem bíða úrlausnar.



Mynd 11
Heimild: Arion banki

Þegar hafist var handa við endurskipulagningu útlána var óvissa fólgin í því hversu mörg fyrirtæki myndu lenda aftur í vanskilum eftir að hafa farið í gegnum fjárhagslega endurskipulagningu. Hlutfall þeirra hefur verið lægra en búist var við en vert er að hafa í huga að eðlilegt er að hluti vandræðalána lendi aftur í vanskilum eftir endurskipulagningu. Annars væri hugsanlegt að kröfuhafi hefði gefið of mikið eftir af kröfum sínum.

Hlutfall vandræðalána getur í sumum tilfellum verið ofmetið. Samkvæmt reglum Fjármálaeftirlitsins skal lán, sem áður hefur verið endurskipulagt, en lendir á ný í

vanskilum, skilgreint sem vandræðalán. Lánið skal skilgreint á þann hátt þar til viðskiptavinur hefur greitt af heildarfyrirgreiðslu með eðlilegum hætti sem nemur 4 afborgunum eða í 12 mánuði, hvort sem gerist síðar. Banki hefur þannig hvata til að skilgreina lán ekki í skilum eftir endurskipulagningu fyrr en líklegt megi teljast að endurskipulagningin verði varanleg.

Sambjöppun útlána af mikil

Reitun hefur skoðað sambjöppunaráhættu bankans vegna áhættuskuldbindinga og telur að hún muni minnka eftir að endurskipulagningu stærstu áhættuskuldbindinganna lýkur. Þó er líklegt að banki sem starfar í einu litlu hagkerfi muni ætíð hafa mikla sambjöppun í útlánum í alþjóðlegum samanburði. Áhættuskuldbindingar 20 stærstu lántakenda er mikil, sem stendur, í hlutfalli af eiginfjárbætti A. Minni sambjöppun myndi leiða til betra lánshæfismats að öðru óbreyttu.

Afskriftareikningur útlána er áfram afar hár í sögulegu og alþjóðlegu samhengi og stendur nú í 4,7% af útlánum fyrir afskriftir sem er töluverð lækkun frá fyrra ári þegar hlutfallið var 9,5%. Sérstæka framlagið á afskriftareikningnum var 59,7 ma.kr. og það almenna var 4,1 ma.kr. í árslok 2013, sbr. töflu 3. Áfram er líklegt að bankinn þurfi að gera ráð fyrir háum framlögum í sjóðinn en mögulega þó í minna mæli en áður þar sem endurskipulagningu lánasafnsins er nú að miklu leyti lokið og því getur bankinn farið að meta afskriftaþörf á lánagrunni í stað viðskiptagrunnar. Varðandi úrvinnslu þeirra vanskilalána sem eftir standa hefur bankinn sett sér skýr markmið og hefur mikinn vilja til að leysa úr þeim málum sem fyrst. Í árslok var vanskilahlutfallið (vanskilalán / útlán fyrir afskriftir) 6,3%. Hlutfallið hefur batnað en er þó enn hátt og hefur neikvæð áhrif á lánshæfismat.

Heildarútlán til viðskiptamanna	2013	2012	Afskriftareikningur útlána	2013	2012
Yfirdráttur og greiðslukort	50.048	46.777	Staða í upphafi árs	59.781	56.289
Víkjandi lán	531	573	Framlag ársins	8.940	17.444
Húsnæðislán	266.168	195.273	Afskriftir ársins	-36.424	-9.884
Önnur lán	383.769	383.769	Áður afskrifað	914	557
Útlán án afskriftar.	626.391	626.391	Endurflokkað	-3.984	-4.625
			Staða í lok árs	29.226	59.781
Afskriftar. útlána	-29.226	-59.781	Sérstækar afskriftir	25.126	56.440
Útlán með afskriftar.	635.774	566.610	Almennar afskriftir	4.100	3.341
			Samtals	29.226	59.781

Tafla 3

Heimild: Arion banki

Í samanburði við eigið fé bankans að viðbættum afskriftareikningi útlána (AÚ) nema virðisrýnuð lán (virðisrýnuð lán / (eiginfjárgrunnur + AÚ)) 22% sem er töluverð lækkun frá fyrra ári þegar hlutfallið nam tæpum 50%. Eigið fé að viðbættum AÚ sýnir hvert eigið fé hefði verið ef ekki væri búið að leggja í varasjóð vegna væntinga um töpuð útlán og kröfur.

Tafla 4 sýnir sundurliðun útlána og virðisrýnuð lán. Þar sést að áframhaldandi tilfærsla hefur orðið á lánum úr vanskilum í að vera í skilum þó hægt hafi á þróuninni. Þessi flokkun á gæðum útlána miðast við innra flokkunarkerfi bankans.

Virðisrýrnuð lán	2013	2012
Sértækar afskriftir	25.126	56.440
Virðism. lán án sért. afskrifta	18.013	49.997
Virðisrýrnuð lán	43.139	106.437

Sundurliðun útlána til viðskiptavina	2013	2012
Hvorki vanskil né virðismetið	573.365	475.917
Í vanskilum, ekki virðismetið	44.396	40.696
Virðismetin lán án afskrifta	18.013	49.997
Heildarútlán til viðskiptam.	635.774	566.610
Afskriftareikningur	29.226	59.781
Heildarútlán fyrir afskriftir	665.000	626.391

Tafla 4

Heimild: Arion banki

Stórar áhættuskuldbindingar

Engar stórar áhættuskuldbindingar eru umfram 25% lögbundið hámark. Stærsta áhættuskuldbindingin er 17% af eiginfjárgrunni og samtals eru 5 hópar tengdra viðskiptavina með áhættuskuldbindingu umfram 10% viðmiðið. Samtala stórra áhættuskuldbindinga er 65% án trygginga en 45% að teknu tilliti til trygginga. Lögbundið hámark samtölu stórra áhættuskuldbindinga er 400% af eiginfjárgrunni en innri reglur bankans miða þó við lægra hlutfall.

C. UTANADKOMANDI STUÐNINGUR

Seðlabankinn sem lánveitandi til þrautavara

Losun gjaldeyrishafta í hæfilegum áföngum ætti ekki að koma hart niður á bankanum meðan hann er með sterka lausafjárstöðu. Einnig hefur Seðlabankinn lýst því yfir að hann sé reiðubúinn að grípa til nauðsynlegra aðgerða til þess að mæta neikvæðum áhrifum á lausafjárstöðu einstakra stofnana og kerfisins í heild meðan losað er um fjármagnshöftin, í samræmi við hefðbundið hlutverk bankans í lausafjárstýringu og sem lánveitanda til þrautavara.

Allar líkur eru því á að Seðlabankinn geti varið bankana komi til mikils útstreymis þar sem aðallega yrði um krónur að ræða. Væru bankarnir með meira af erlendum lánum væri erfiðara að bregðast við á tímum þar sem erfitt er að sækja erlend lán, jafnvel fyrir ríkissjóð.

Rekstur, efnahagur og kennitölur

Rekstrarreikningur	2013	2012
Vaxtatekjur	56.867	59.094
Vaxtagjöld	-33.067	-31.952
Hreinar vaxtatekjur	23.800	27.142
Þóknatekjur	16.443	16.166
Þóknagjöld	-5.220	-5.418
Hreinar þóknatekjur	11.223	10.748
Hreinar fjármunatekjur (gjöld)	3.441	583
Hreinn gengishagnaður(tap)	-1.766	1.434
Áhrif hlutdeildarféлага	1.986	2.405
Aðrar rekstrartekjur	5.664	7.190
Rekstrartekjur	44.348	49.502
Laun og launatengd gjöld	-13.537	-12.459
Stjórnunarkostnaður	-8.398	-9.142
Framlag í Tryggingasjóð innstæðueigenda og fjárfesta	-791	-899
Afskriftir	-1.788	-1.436
Annar rekstrarkostnaður	-881	-732
Hrein virðisbreyting	-680	-4.690
Hagnaður fyrir skatta	18.273	20.144
Tekjuskattur	-3.143	-3.633
Bankaskattur	-2.872	-1.062
Hagnaður ársins af áframhaldandi starfsemi	12.258	15.449
Hagnaður (tap) af aflagðri starfsemi, að frádrögnum tekjuskatti	399	1.607
Hagnaður ársins	12.657	17.056
Önnur heildarafkoma		
Þýðingarmunur vegna erlendra starfsemi	-2	2
Samtals heildarafkoma ársins	12.655	17.058
Óþynntur og þynntur hagnaður ársins á hlut	6,31	7,51

Efnahagsreikningur	2013	2012
Eignir		
Handbært fé og innstæður hjá Seðlabanka Íslands	37.999	29.746
Útlán og kröfur til lánastofnanir	102.307	101.011
Útlán og kröfur til viðskiptavina	635.774	566.610
Skuldabréf og skuldageringar	62.171	117.730
Hlutabréf og eiginfjárgeringar með breytilegum tekjum	17.449	16.844
Afleiðusamningar	1.070	788
Verðbréf til áhættuvarna	5.851	2.438
Fjárfestingar í fastafjármunum	28.523	28.919
Fjárfestingar í hlutdeildarfélagum	17.929	7.050
Varanlegir rekstrarfjármunir	6.943	6.311
Óefnislegar eignir	5.383	4.941
Tekjuskattsinnæign	818	463
Fastafjármunir til sölu og aflögð starfsemi	10.046	11.923
Aðrar eignir	6.587	5.901
Eignir samtals	938.850	900.675

Skuldir		
Skuldir við Lánastofnanir og Seðlabanka Íslands	28.000	32.990
Innlán	471.866	448.683
Fjárskuldbindingar á gangvirði	8.960	13.465
Skattskuldir	4.924	3.237
Fastafjármunir til sölu og aflögð starfsemi	567	1.769
Aðrar skuldir	43.100	40.348
Lántaka	204.568	195.085
Víkjandi lán	31.918	34.220
Skuldir samtals	793.903	769.797

Eigið fé		
Hlutfé	2.000	2.000
Yfirverðsreikningur hlutafjár	73.861	73.861
Varasjóðir	1.637	1.639
Óráðstafað eigið fé	62.591	49.572
Eigið fé	140.089	127.072

Hlutdeild minnihluta	4.858	3.806
Eigið fé samtals	144.947	130.878
Skuldir og eigið fé samtals	938.850	900.675

Fyrirvarar

Við gerð þessarar greiningar og mats á lánshæfi er gengið út frá því að þau gögn og upplýsingar sem Reitun hefur fengið aðgang að til skoðunar séu sannleikanum samkvæmt og ekki liggi fyrir frekari gögn. Hafi Reitun fengið afhent ljósrit af skjölum gengur Reitun út frá því að þau séu í samræmi við frumrit viðkomandi skjala og ekki hafi verið gerðir neinir viðaukar eða breytingar á þeim eftir á. Þá er gengið út frá því að allar undirritanir á skjöl og samninga sem Reitun hefur fengið aðgang að séu réttar og skuldbindandi fyrir félagið.

Þær skoðanir og spár sem hér koma fram eru byggðar á almennum upplýsingum og mögulega trúnaðarupplýsingum sem Reitun hefur undir höndum þegar matið er ritað. Helstu heimildir eru ársskýrslur og ýmis gögn frá þeim aðila sem verið er að meta, s.s. lánasamningar, starfsreglur og fjárhagslegar sundurlíðanir auk annarra upplýsinga sem og annarra aðgengilegra opinberra upplýsinga sem birst hafa í fjölmiðlum og á öðrum vettvangi sem félagið telur áreiðanlegar. Reitun ábyrgist þó ekki áreiðanleika eða nákvæmni upplýsinganna og ber enga ábyrgð á áreiðanleika upplýsingaveitna sem stuðst er við. Upplýsingar í umfjöllun eru einungis birtar í upplýsingarskyni og þær ber ekki að skoða sem tilboð neinn hátt og þær skulu ekki nýttar á þeirri forsendu að um sé að ræða ráðleggingar vegna fjárfestinga í fjármálagerningum. Fjárfestar eru eindregið hvattir til að afla sér sjálfstæðra ráðlegginga eigin ráðgjafa áður en fjárfest er í fjármálagerningum, s.s. vegna lagalegrar eða skattalegrar stöðu sinnar. Reitun og starfsfólk Reitunar bera ekki ábyrgð á viðskiptum sem byggð eru á þeim upplýsingum og skoðunum sem hér eru settar fram.

Þrátt fyrir að þess sé sérstaklega gætt að upplýsingarnar séu réttar og nákvæmar þegar þær eru settar fram getur Reitun, eða starfsmenn Reitunar ekki borið ábyrgð á villum. Mat á upplýsingum endurspeglar skoðanir Reitunar á þeim degi sem þær eru settar fram, en þær geta breyst án fyrirvara. Hvorki Reitun né stjórnendur eða starfsmenn félagsins bera ábyrgð á beinu eða óbeinu tjóni sem hlýst af upplýsingum sem finna má í þessu mati eða dreifingu slíkra upplýsinga.

Sérstök athygli er vakin á því að áætlanir og spár geta breyst fyrirvaralaust á jákvæðan eða neikvæðan hátt og eru háðar utanaðkomandi óvissu og breytum sem gjarnan eru ekki á valdi Reitunar. Reitun og starfsmenn félagsins taka ekki ábyrgð á því ef að lánshæfismat einstakra útgefanda sem félagið hefur metið og gefið einkunn á breytist. Reitun ábyrgist ekki að gera breytingar á þeim upplýsingum sem birtar eru í skýrslunni ef forsendur þeirra breytast eða ef í ljós kemur að þær eru rangar eða ónákvæmar.

Reitun, starfsmenn Reitunar, stjórnarmenn eða aðilar tengdir Reitun kunna að eiga hagsmuna að gæta varðandi einstök félög sem greiningar, verðmatsskýrslur og annað útgáfuefni Reitunar lýtur að hverju sinni. Hagsmunir kunna að vera ýmsir t.d. sem hluthafar eða ráðgjafar, eða hagsmunir sem lúta að annarri veittri þjónustu. Útgefandi verðbréfa sem metin eru greiðir Reitun fyrir þá þjónustu. Verðmöt og greiningar eru engu að síður unnin sjálfstætt af Reitun.

Reitun á allan höfundarrétt að upplýsingum í skýrslunni. Óheimilt er með öllu að dreifa þeim upplýsingum sem finna má í matinu eða nýta þær með öðrum hætti án heimildar Reitunar.